

אמנות ישראלית בשיא התחריט

מי יהיה הקדישמן או הקרוון
הבא. 800 אמנים יהודים, ערבים
ודרוזים, דתיים וחילוניים,
מציגים את עבודותיהם במסגרת
'ארט פוקוס'. מבט מורחב על
הגלריות שבאילון וכברי

בתחילת שבוע זה נפתחו 100 תערוכות, בהן מציגים 800 אמנים במסגרת פרויקט האמנות הגרנדיוזי - 'ארט פוקוס'. כל מה שמכונה בישראל חלל אלטרנטיבי, וכל גלריה לאמנות שאינה מסחרית בלבד, יאכלסו ציור, פיסול, תחריט או מיצב. 30 אוצרים וזמנו ארצה, במקביל לכתבי אמנות ואספנים, שאולי ידלו מבין כל השפע המוצע את ה'קדישמן' ויבאו את 'קרוון' העתיד. בין האמנים שנתמכו למשימה (ואיך אפשר שלא) יש חילוניים ודתיים, ערביים ודרוזים, בני קיבוץ ותושבי ערים. גם עולים חדשים ינסו לתרגם לעברית 'אמנות רוסית' או 'אתיופית'. חמישה שבועות של אמנות ישראלית על כל פניה.

היות ולא ניתן להקיף את המכלול העצום איך נכתבה רחבת היקף, והיות וביקור בכל מאות האתרים הינו בלתי אפשרי כמעט - דילכנו את העדות לשתי גלריות מצוינות, שפועלות באזור ואשר מהוות אכסניה נאותה לשתי תערוכות תחריט מעולות: עפרה רעף, מורה לאמנות ומנהלת הסרנה לתחריט של כברי, היא זו שאצרה את התערוכות ואף גיבשה את המושגיות שנקשרה לשמן: 'עשר+' עשר' (כברי) 'המאחד והמיחד' (אילון).

מי שמצוי בנכני היצירה הישראלית החדשה ומודע גם לשמות שעושים אותה, יתקשה להאמין שכל אלה יצאו מבית התחריט של כברי, לאחר שהות ממושכת בקיבוץ ועבודה אינטנסיבית על הברזל והנייר. זיגי בן חיים (אמן ישראלי החי ויוצר בניו יורק). איזו

שוכל, יהודה פורבוכראי, פני צינוביץ, יהואל שמי, יעקב חפץ, יגאל עוזרי (גם הוא חי ומצייר בניו יורק), אברהם אילת, עופר ללוש, תמרה ריקמן, וקופפרמן. את תחריטיהם הגדולים אפשר כבר לראות בגלריות של אילון וכברי, ומי שהפרוטה מצויה בכיסו יכול לממש פנטזיה ישנה ולרכוש ציור כמעט כמו במקור. בין המכששים האדירים, בריכות החומצה, המדפים עמוסי התחריטים, פגשתי את עפרה רעף והדפסתי.

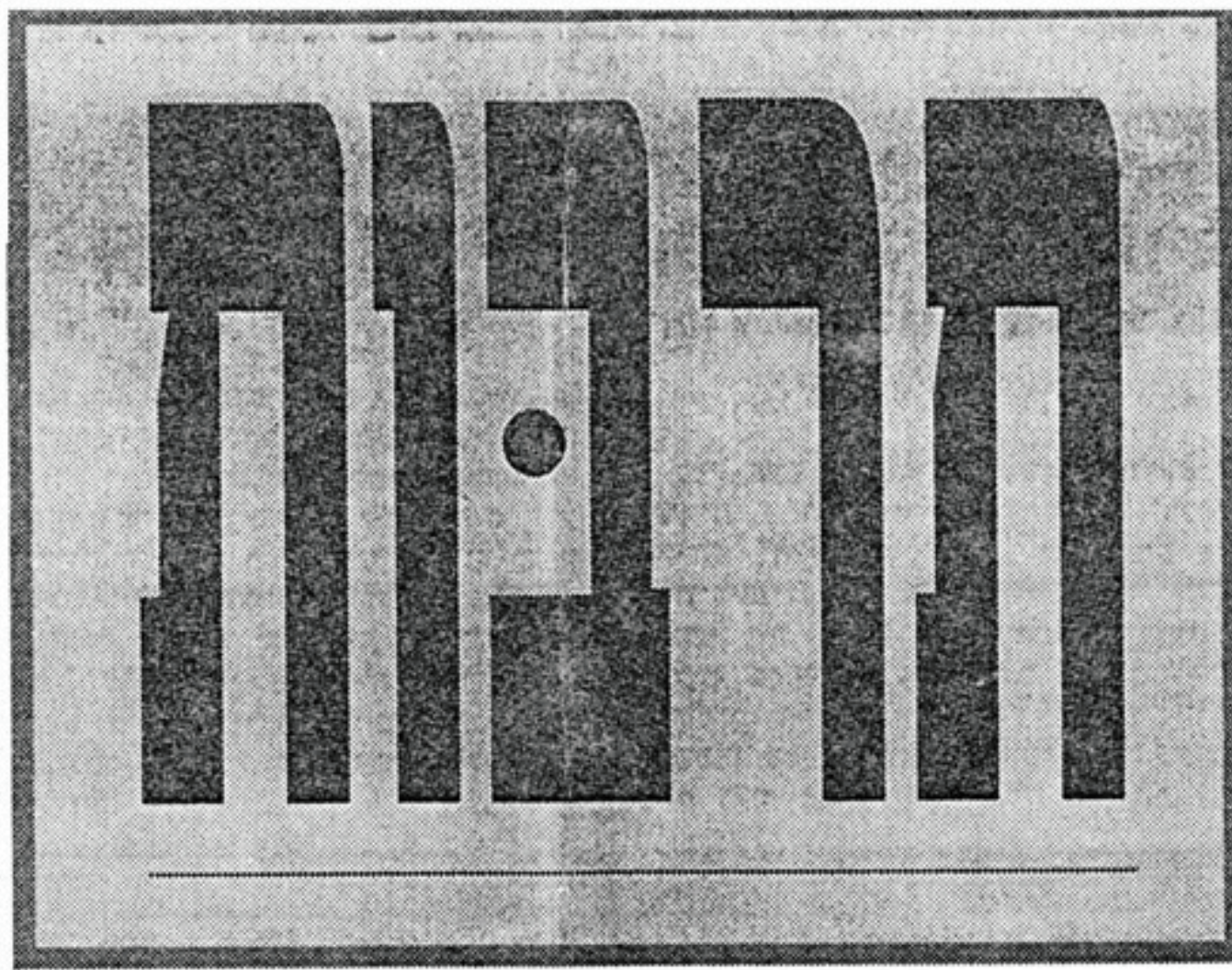
איך עושים תחריט - גילון שימושי

יצירת תחריט מתבצעת במספר שלבי עבודה וטכניקה. האמן (או הדפס) תורט את יצירתו על גבי לוח מתכת. הוא ממלא את התריצים והשקעקרויות בצבע ועל גבי הגלופה מניח נייר. הגיר נלחץ על הגלופה באמצעות מכשך ונצץ מגע עם הצבע. בדרך זו ניתן להגיע לצבע אחיד או מספר צבעים. שלב התריטה הוא השלב הראשון, ובמסגרתו נוצר קו על גבי לוח מתכת מצופה שעווה. התריטה מסירה שכבת שעווה ודושפת את הלוח אותו מטבילים בחומצה. המקומות החשופים נצרכים על ידי התומר וכך נוצרים חריצים שממלאים בצבע.

שיטות התחריט: אקוטינגטה - שיטה בה מפזרים אבקה מיוחדת על שטח הלוח וכל גרגר אבקה הופך לעמיד בפני חומצה לאחד התכתי כוונם. מכסים את פני הלוח באספלט נוזלי בהדרגה וצורכים בחומצה. תחריט יבש - האמן, או הדפס, תורט על הלוח ככח ויוצר קוים ושקעים ללא ציבה.

תחריט - צריכה באמצעות חומצה מרוכזת המושמת על לוח המתכת במקומות הרצויים.

קרני עם עד

חלון לכברי ואילון

לכברי עפרה רעף תאפשר הגלריה של כברי זווית התבוננות על חלק מהעשייה של עשרת הציירים. כל אחד מהם ביצע פרויקט במהלך השנה, והתערוכה עצמה תייג הינט רחב ככל הניתן של התוצאות. "תהיה בה צבעוניות משתנה, טכניקות שונות, ערכוביה שאחריה מסתתר ראציונל", ציינה רעף.

אברהם אילת

אברהם אילת, צייר ופסל שמרבה לעסוק בתחריט, יציג שלושה לוחות של מבנה מוח מעובד בשיטות תחריט שונות - אקוטינגטה, תצריב, וכיוב'. זיגי בן חיים, שהגיע מגניו יורק במיוחד כדי לעבוד אצלנו, יהיה מיוצג בעבודות המשלכות בו זמנית טכניקות שונות דוגמת: תצריב, סוכר, הדפס שבלונות, הציור ורכב משלושה רבדים ויפיעו בו מוטיבים שכן חיים מרבה להשתמש בהם - מים, שמיים, קרב ודדוק. זה יקרא נתיבי הצפן.

יעקב חפץ

יעקב חפץ, חבר קיבוץ אילון, הינו אמן תחריט חדש שמנסה את המריה החדשה לגבי בדרך מקורית. הוא מנסה כל הזמן לפצח קודים מסורתיים. חפץ משלב תצריב צילומי, סוכר, אספלט, אקוטינגטה - כדי ליצור עבודות של טקסט מקטלוג מכשירים גרמני חפצים אישיים טעונים: גרון, כף יד, כוס, קולב. מחברים בלתי אפשריים של טכנולוגיה וטבע.

עופר ללוש

עופר ללוש היה מראשוני הסרנה, מחלוצי התחריט בישראל, ונראה שגם הנועז שבאמנים המציגים, לפחות על פי גודל העבודות. ללוש הוא ללא ספק הרפתקן ואמיץ בכל מה שקשור לתחריט ועבודה עליו. הוא לקח לוחות עצומים, ניצל את המכשך הגדול הנמצא במקום ויצר שוב את הרישום הנחרד שלו. הנושאים נשאים והים כל השנים: נוף הרי ירושלים, דיוקן עצמי, צמחים, דמויות נשים עירוניות. הטכניקה שלו היא אחת, ותמיד שינו רק צבע בודד. ככברי הוא יציג עבודה של עץ ודוב.

יגאל עוזרי

יגאל עוזרי כא לכברי כדי ללמוד איך עושים תחריטים. הוא יצר במקום למעלה מעשר עבודות, ועשה אותן תוך זיקה קרובה לציוריו העשויים בצבע שמן ולכות. חיפש ומצא תכונות שקיפות אף בחומר בלתי מתמסר ביותר. מבחינת תכנים - כמו כולם בעצם - נשאר נאמן לעצמו. כיסאות, ארכיטקטורה אורבנית ואוטופיה.

יהודה פורבוכראי

בתערוכה ייתלו שתי עבודות של יהודה פורבוכראי, העוסקות בטבע דומם המטמיע עצמו בחלל אקספרסיבי. הדימוי מיטשטש והופך לחלק מה'גריד'.

פני צינוביץ

פני צינוביץ, חבר קיבוץ צובה, הטריוו עצמו לקיבוץ כברי למרות היותו תחריטאי מיומן. צינוביץ' למד להעריך את התנאים

עפרה נכנסה לניהול השוטף מייד לאחר שחבר אחר מהקיבוץ עזב אותו מסיבות שונות. היא לא ידעה מאומה על אמנות 'עתיקה' זו, מלבד השכלה טריוויאלית של מורה לאמנות בישראל. כל יום לדידה הינו תהליך לימוד בלתי פוסק. עליה להתחכך (ולא תמיד בנעימים) עם האמנים הקפריזיים, הדפסנים, המגלים לעיתים קוצר רוח, אנשי המשק והכלכלה של כברי שעדיין לא רווים נחת מקצב המכירות, אבל כל יום לדידה הוא יום של הפתעות.

מדד הייחוד של הסרנה, למי שעדיין לא גילה אותה?

"כאן טמון הפרדוקס. מדובר בטכניקה עתיקה, מיושנת, כזו ששייכת לעולם האתמול אבל כזו שנעזרת היום במכשכים גדולים, ציוד חדיש, מרכיבים שונים שמאפיינים עסק אמנותי. זה לא עוד מפעל קיבוצי טכני ויצרני, גם לא רק פרויקט 'אמנותי נטו' - אלא השילוב בין השניים. אני מקווה שפרויקט זה, של הארט פוקוס, יצליח לחשוף את שנעשה כאן ולהעבירו למסלול מוכר בלבד. התחריט, עקב מחירו הגבוה ואמינותו הקרובה ביותר למקור הראשוני, אינו תולה בדרך כלל בבתי האנשים. רק אוצרים, אספנים, אנשי עסקים אמידים - מסוגלים לרכוש לעצמם מספר תחריטים סביר. אנתנו מקפידים על הדפסה מצומצמת של תחריטים (10,8), עד חמישים עותקים) ומעדיפים לתת פה מרחב מחיה לאמנים מיומנים וותיקים, שכבר קיבלו קרדיט על עבודתם היצירתית".

אני מבקש ממך לספר לי מעט אנקדוטות מחיי אמנים בסרנה

"שוכל למשל עבד יותר מודרש. היו אלה

עבודת תחריט. לעשירים בלבד

פרקי זמן שהסרנה היתה תחת מתח גבוה. אינטנסיביות, הרמות קול. היתה תחושה משותפת לשני הצדדים שהדברים צריכים להיות במיטבם. היתה זו הודמנות להתעמת בגישה אמנותית, שיפוטית, היות והאיש ביקורתי מאוד כלפי מה שנעשה באמנות הישראלית. הוא אהב את כברי וציין שהיתה זו העבודה המשמעותית ביותר שלו השנה. נכון שהוא בא לכאן עם אינטרס אישי וגם ייבא לכאן את ירושלים הנצחית שלו. חשתי שחשוב לו מואד שהסרנה תהפוך למכניסה.

"זיגי בן חיים נכנס ממש לעומק. הוורוס של הטבע תקף אותו. וירוס התחריט גרם לו לעבוד סביב לשעון. גם כלילה. עובדי הסרנה הלכו יחד איתו, וכך - שלושה שבועות - עבדנו משבע בבוקר עד שתיים עשרה כלילה עם הפסקה קצרה בצהריים. אובססיביות אדירה. לעומתם של שוובל ובן חיים היו כאלה שפרשו מייד על ההתחלה, נתקעו בעבודה. אני מאמינה שעוד ישובו לכאן כיום מהמים".

אמנות התחריט היא אמנות סכיזופרנית. מצד אחד נחתמת העבודה על ידי האמן, אבל מצד שני גם הדפס (זה שאמון על שלבי ההדפסה השונים) אחראי במידה רבה להצלחתו של המוצר המוגמר. כימי הרנסנס העליונים היו גם היוצרים הטכניים תומכים על נייר התחריט, וכולם היו מאושרים... אבל מאז השתנו פני הדברים".

קרני עם עד

הטובים שבסרנה, הגדולה מסוגה בארץ ומארבע הגדולות בעולם כולו. הוא צייר כאן ארבע תמונות של נוף ירושלים, הניבט מקיבוצו.

תמרה ריקמן

תמרה ריקמן תרמה לעבודה מלאכים מרחפים עשויים בקו דינמי וסוחף המאפיין אותה. היא טוענת שהתחריט זה סוג של מחלה.

איזון שוובל

איזון שוובל, צייר ירושלמי ענק, עבד בסרנה על הדימויים הפיגורטיביים שלו בדרך של הפירה, חריטה, כניסה פנימית למתכת ולצבע. סוג של "פציעה" שמאפיין גם את

בריו הגדולים. הוא נשאר נאמן למקור, וכיכר ציין שלו מככבת גם כאן ב'פוזות' שונות. אין ספק שאמן כזה מוזמן תוויה מיוחדת, למי שעובד איתו תוויה את תהליכי העבודה.

@@

באילון תציג עפרה רעף שלושה אמנים מתוך העשרה. חפץ, ללוש, שוובל. המאחד המיוחד ביניהם יובא לידי ביטוי - כך היא מקווה) וזאת בעזרתם של שלושת האמנים שמעדיפים אמנם גישות שונות, נקודות מוצא מנוגדות, תוצאות לא דומות - אבל כולם נחזו לתלות שורה של עבודות שמהוות למעשה סדרה אחת, מתפתחת. חפץ יספר את סיפורו בשש תמונות. ללוש ירד "טרופיטך" (קרי, שלושה תחריטים) שיראה נוף ואנשים, ואילו שוובל יתרחב שוב לכדי שבע עבודות נוף של כיכר ציון וסביבותיה.

איך נולדת סרנה

עפרה רעף היתה בין הלוחמים והחולמים על הקמת סרנה לתחריטים. במקום בו עבד וצייר אורי רייזמן המנחה את ציוריו הנפלאים, קם והתגשם החלום. יחד עם שותף עסקי (שמצוי בעולם ההדפס ופוטנציאל המכירה שלו) השקיע הקיבוץ כסף רב במכונות המיוחדות, בשיפוץ ובהרחבת המבנה הקיים שבפאתי המשק, במשכורות לאנשי המקצוע.